

REPERE CRONOLOGICE ALE VEACULUI AL III-LEA Î.E.N.

În ultimii ani, în cercetarea românească, se puneau cu intensitate unele întrebări referitoare la procesul de formare al civilizației geto-dace clasice. O serie de studii și comunicări științifice, precum și discuțiile care au avut loc pentru pregătirea tratatului de istorie a României au evidențiat necesitatea concentrării atenției arheologilor și istoricilor asupra unei probleme restrinse, referitoare la etapa istorică a regatului lui Dromichaites și la aceea imediat următoare dispariției sale, cu alte cuvinte, problematica secolului al III-lea î.e.n.

În vederea stabilirii unui larg schimb de idei și de informații științifice și pentru a corela direcțiile de cercetare a colectivelor din țară, Institutul de arheologie din București a organizat, în cadrul Secției greco-romane, o dezbatere având ca temă *Formarea civilizației geto-dace. Repere cronologice ale veacului al III-lea î.e.n.*, la care au fost invitați specialiști din întreaga țară. Dezbaterea, care a avut loc în zilele de 15–17 februarie 1983, condusă de dr. Petre Alexandrescu, șeful secției, a reunit un număr de circa 50 de arheologi, istorici și filologi de la Institutele de arheologie din București și Iași, de la Muzeul de istorie al R. S. România din București, de la Centrul de istorie militară din București, de la Facultatea de istorie din București, de la Muzeul din Huși, profesori din învățământul mediu etc.

După cuvîntul de deschidere al directorului Institutului de arheologie din București, dr. Constantin Preda, și al șefului Secției greco-romane, dr. Petre Alexandrescu, dezbaterea a fost deschisă de referatul dr. Vladimir Iliescu, privind cadrul de istorie generală a problematicii veacului al III-lea. A fost abordată problema izvoarelor literare antice care aduc informații atât de istorie generală, cit și regională, cu privire la mișcările de populații celtice, bastarne și scitice, care au afectat spațiul geto-dacic. S-a pus în evidență rolul jucat de migrația celtică spre Grecia și Anatolia, ca factor inhibant pentru expansiunea statului macedonean. În continuare au fost analizate izvoarele arheologice care oferă jaloanele cronologiei complexelor arheologice, în speță: inscripții, amfore grecești, monede grecești și macedonene, ceramica de import, examinându-se stadiul cercetării acestor categorii de documente pe plan european. Alexandra Ștefan a prezentat problema cronologiei documentelor epigrafice din cetățile vest-pontice (de la Apollonia la Olbia), sub raportul inserării lor cronologice. S-a pus accentul pe acele documente care aduc informații cu privire la populațiile geto-dace. Catrinel Domăneanu a prezentat stadiul actual al cercetării privind ceramica greacă din secolul al III-lea. S-a scos în relief importanța descoperirii resturilor taberei militare ptolemaice de la Koroni din Attica, cu un singur nivel de viețuire datînd din anii 265–261. Ceramica descoperită în săpăturile de la Koroni a făcut posibilă reexaminarea grupelor propuse de Homer Thompson în 1934, pe baza depozitelor închise din agora de la Atena. Nicolae Conovici a prezentat stadiul actual al cercetării privind tipologia și cronologia ștampilelor de amforă, pe baza rezultatelor, adesea contradictorii, ale arheologilor sovietici, francezi și americani. În sîrșit, în cadrul aceleiași problematici, dr. Gh. Poenaru Bordea a schițat un tablou al difuziunii și cronologiei monedelor cetăților grecești vest-pontice și unul privind problematica actuală a monedelor macedonene din veacul al III-lea î.e.n.

În partea a doua a dezbaterii a fost examinat stadiul actual al cercetării civilizației geto-dace, sub raportul acelor complexe arheologice care pot fi atribuite cu siguranță veacului al III-lea. Astfel, dr. Alexandrina D. Alexandrescu a prezentat elementele arheologice care se pot data în acest răsîmp din necropola și din așezarea de la Zimnicea. A ieșit în evidență continuitatea de civilizație din acest sit, care rămîne în continuare unul dintre cele mai importante puncte de cercetare a civilizației geților din Cimpia Română. G. Trohani a relevat descoperirile din valea Mostiștei, precum și cele de la Vlădiceasca și Chirnogi, unde sînt documentate nivele date (prin analogie cu materiale din Moldova și nu prin importuri) în secolul al III-lea. Dr. Silvia Teodor a prezentat în continuare situația cercetărilor din Moldova, insistînd asupra materialelor arheologice care pot servi la încadrarea cronologică a ultimelor niveluri din așezările fortificate din Platoul Moldovenesc. Violeta Bazarciuc a expus rezultatele cercetărilor sale din așezarea fortificată de la Bunești, jud. Vaslui, în care a apărut un kantharos fragmentar grecesc de la mijlocul veacului al III-lea și fibule Latène B₂ de la sîrșitul veacului al IV-lea pînă la mijlocul celui următor. Descoperirile de la Bunești aruncă o lumină nouă asupra dezvoltării civilizației getice din Moldova, înaintea începutului penetrației triburilor germanice

ale bastarnilor. Varietatea categoriilor de descoperiri din această așezare (unelte de fier, podoabe de argint, importuri grecești) reflectă stadiul de civilizație al geților din perioada existenței, în aceeași regiune, a fortificațiilor de refugiu, de tip Cotnari.

În ultima parte a dezbaterii au fost discutate două rapoarte generale. Dr. Constantin Preda a expus stadiul cercetărilor privind monetăria geto-dacică din veacul al III-lea, scoțind în relief cronologia și morfologia fiecărei grupe în parte. Dr. Mircea Babeș a înfățișat problematica premiselor civilizației geto-dacice clasice și evidența descoperirilor datînd din veacul al III-lea pe întreg teritoriul țării noastre. În încheiere, în cadrul unei ample discuții, dr. Vlad Zirra a examinat datele care au ieșit în valoare, în cursul dezbaterii, privind perioada imediat următoare dispariției regatului lui Dromichaites. Deși această etapă dispune încă de un număr redus de izvoare istorice, iar documentele arheologice se resimt încă din cauza incertitudinii cronologice, stadiul actual al investigației istorice și arheologice arată totuși că nu se poate vorbi de o etapă de repliere a civilizației geto-dacice, înainte de dezvoltarea pe care aceasta o va lua în etapa sa clasică a veacurilor II—I î.e.n., ci de o dezvoltare și de o transformare firească, de la o etapă istorică la una superioară.

În încheierea dezbaterii, au fost relevate direcțiile principale pe care urmează și trebuie să se desfășoare cercetarea arheologică și istorică privind această etapă esențială în formarea civilizației geto-dacice din faza ei de apogeu.

Petre Alexandrescu